

**Тернопільський національний економічний університет**

Кафедра економічної теорії

**Міждисциплінарна курсова робота**

3

«Економічної теорії»

на тему:

**« Теорія та практика антиінфляційної політики »**

Студентки ІІ курсу групи ФБС-22  
напряму підготовки «Фінанси та кредит»

Євсеєнко О.С.

Керівник:

кандидат економічних наук,

Сліпченко Т.О.

Національна шкала \_\_\_\_\_

Кількість балів \_\_\_\_\_

Оцінка ECTS \_\_\_\_\_

Члени комісії \_\_\_\_\_

(підпис, прізвище та ініціали)

\_\_\_\_\_  
(підпис, прізвище та ініціали)

\_\_\_\_\_  
(підпис, прізвище та ініціали)

**м. Тернопіль – 2016 р.**

## План

Вступ

1. Основні теоретичні концепції інфляції.
2. Сутність та інструменти антиінфляційної політики. Антиінфляційна політика як складові системи механізмів державного регулювання.
3. Аналіз антиінфляційної політики в Україні.
4. Шляхи підвищення ефективності антиінфляційної політики в Україні на сучасному етапі розвитку економіки, імплементація міжнародного досвіду.

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

## Зміст

Вступ.....	4
Розділ I. Основні теоретичні концепції інфляції.....	7
Розділ II. Сутність та інструменти антиінфляційної політики. Антиінфляційна політика як складова системи механізмів державного регулювання. .....	11
Розділ III. Аналіз антиінфляційної політики в Україні.....	18
Розділ IV. Шляхи підвищення ефективності антиінфляційної політики в Україні на сучасному етапі розвитку економіки, імплементація міжнародного досвіду.....	30
Висновки.....	40
Список використаної літератури.....	43
Додатки.....	46

## Вступ

На сьогоднішній день інфляція – один із найбільш болючих та небезпечних процесів, котрі негативно впливають на економічну систему. Сильного її впливу зазнають особливо країни з перехідною економікою. Хоча деякі з них уже досягли певної стабільності, але її легко можна порушити, використовуючи недоцільну економічну політику. Відомо, що повністю викоринити інфляцію в ринкових умовах майже неможливо, і тому можна говорити лише про регульовану інфляцію, що реально тільки за умови систематичного, точного прогнозування інфляційних процесів.

До цього часу залишаються недостатньо вивченими та дискусійними питання впливу інфляції на економічний розвиток в умовах переходу від адміністративно-командної до ринкової економіки, а також питання щодо способів антиінфляційного регулювання в транзитивній економіці. Дослідження досвіду боротьби з інфляцією в країнах з розвинутою ринковою економікою має велике значення при створенні антиінфляційної програми, але механічне перенесення зарубіжної практики на вітчизняні умови є малоефективним, оскільки не враховує національної специфіки.

Відзначені проблеми є надзвичайно важливими та актуальними, тому існує необхідність їх теоретичного обґрунтування.

Основи макроекономічного регулювання були закладені Дж. М. Кейнсом у 30-х рр. ХХ ст. Наступним кроком у дослідженні даної проблеми став розвиток неокейнсіанської макроекономіки. Серед його представників можна відзначити Р. Харрода, Е. Хансена. В 70-х рр. ХХ ст. у зв'язку із посиленням нестабільності економічного розвитку сформувався новий погляд на макроекономіку. Цей напрямок - посткейнсіанство, його представляли такі вчені, як П. Девідсон, Д. Робінсон та інші.

Сучасні тенденції інфляційних процесів та пов'язані з ними проблеми грошово-кредитного регулювання досліджують Б. Моджон, К. Рогофф, М. Чікареллі, Х. Вагнер і В. Бергер розглядали вплив глобалізаційних процесів

на ефективність заходів, що застосовуються центральними банками на макрорівні. Питанню взаємозв'язку між бюджетною політикою та розвитком інфляційних процесів присвячені роботи Б. Агевлі, Г. Бека, А. Вебера, В. Едельберга, Л. Катао, М. Терронза, А. Ханни.

У вітчизняній науковій думці категорію макроекономічного регулювання та проблеми антиінфляційної політики розглядають С. Науменкова, С. Панчишин, Д. Стеченко та інші дослідники. Розвиток антиінфляційної політики в економічній системі України у 90-х рр. та її особливості досліджували О. Барановський, Я. Жаліло, О. Мельник та інші автори. Більш повний аналіз формування та проведення монетарної політики в Україні проводили Н. Гребенюк, О. Дзюблюк, І. Альошина та інші. Природу та механізм інфляційних процесів на території країн пострадянського простору розглядають такі учені як О. Гальчинський, В. Геєць, М. Голдстейн, А. Головнін, А. Гриценко, А. Ілларіонов, С. Кораблін, Л. Красавіна, Л. Лідерман, О. Мельник, В. Міщенко, В. Найдьонов, Н. Райская, А. Улюкаєв, О. Яременко та багато інших.

Метою курсової роботи є дослідження антиінфляційної політики і виявлення напрямків підвищення її ефективності та результативності.

Досягнення даної мети передбачає вирішення наступних завдань:

- уточнити місце антиінфляційної політики в системі механізмів державного макроекономічного регулювання;
- виявити основні етапи антиінфляційної політики в Україні;
- розкрити особливості інфляційних процесів в Україні та їх еволюцію в процесі економічних трансформацій;
- визначити пріоритети регулювання інфляції в сучасній економіці України;
- дослідити міжнародний досвід напрямів антиінфляційної політики.

Об'єктом дослідження виступає антиінфляційна політика держави в системі макроекономічного регулювання економіки.

Предметом дослідження являються інструменти та методи здійснення антиінфляційної політики та їх ефективність.

У роботі використана сукупність загальнонаукових та спеціальних методів і підходів. А саме, системний метод - для визначення чинників, які здатні істотно обмежувати вплив антиінфляційного регулювання на рівень інфляції у країнах з перехідною економікою; основні статистичні методи: порівняння, табличний - з метою виявлення специфічних особливостей трансформаційної економіки, які мають враховуватись при формуванні та удосконаленні антиінфляційної політики; метод теоретичного порівняння й узагальнення - під час розкриття місця антиінфляційної політики в системі макроекономічного регулювання; історичний метод - для виділення етапів антиінфляційної політики в Україні, а також під час розкриття процесу еволюції антиінфляційної політики в трансформаційній економіці.

Теоретичною та методологічною основою дослідження стали праці класиків вітчизняної та закордонної економічної думки з проблем інфляції та регулювання інфляційних процесів. Інформаційною базою дослідження і практичним матеріалом для аналізу й висновків, сформульованих у дисертаційній роботі, стали дані Державної служби статистики України, Національного банку України.

## РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ІНФЛЯЦІЇ

### Основні теоретичні концепції інфляції

Інфляція- це процес втрати купівельної спроможності грошей внаслідок переповнення сфери обігу грошовими знаками понад потребами економіки, що призводить до їх знецінення.

При інфляції відбувається порушення дії закону грошового обігу,що супроводжується некерованою зміною масштабу цін внаслідок чого гроші втрачають всі або частину своїх функцій,що призводить до руйнування грошової системи загалом.

Термін «інфляція» походить від латинського «inflatio», що означає здуття. Вперше використав американський економіст Александр Делмер у 1864 році.

Однак сама інфляція не є породженням сучасності,а була відома в період Античності і Середні віки. У ті часи інфляційні процеси були здебільшого екстраординарним явищем,породженим або значними масштабами псування монет державою або ввезенням великої кількості золота.

Форми прояву інфляції:

1. Залежно від ступеня поширеності інфляція може бути:

- а) локальною, тобто має місце в межах однієї країни;
- б) світовою, охоплює групи країн або цілі регіони світу.

2. Залежно від часу дії інфляції може бути:

- а) періодична, поява якої зумовлена коливанням фаз ділового циклу;
- б) постійна, виникнення якої не залежить від динаміки економічного розвитку, а має характер перманентного знецінення грошової одиниці.

3. Залежно від особливостей розвитку та перебігу інфляційних процесів інфляція може бути:

а) Відкрита інфляція проявляється у зростанні загального рівня цін на товари і послуги, що виробляються в країні.

б) Прихована інфляція знаходить відображення у товарному дефіциті, який періодично посилюється, а також у зниженні якості товарів і послуг. Розвиток

прихованої інфляції пов'язаний із втручанням держави у ринковий механізм ціноутворення.

4. Залежно від темпів зростання цін, що розраховуються на основі відповідних індексів розрізняють такі основні типи інфляції:

а) Повзуча інфляція характеризується прискореним зростанням маси грошей в обігу без помітного підвищення чи з незначним зростанням цін. Тобто зростання цін не перевищує 5 % на рік;

б) Помірна, відкрита, яка проявляється у прискоренні знецінення грошей у формі зростання цін, що коливається в межах 5-20% на рік. Така інфляція стає відчутною для економічних суб'єктів, і вони починають вживати адаптаційні заходи.

в) Галопуюча інфляція, при темпах зростання цін від 20% до 100% в рік. Для цього виду інфляції характерне стрибкоподібне, вкрай нерівномірне зростання цін, яке важко передбачити і яке не піддається регулюванню. Від такої інфляції важко захиститися, і вплив її на економіку різко негативний;

г) Гіпер-інфляція, коли темпи зростання цін перевищують 100 % на рік. На цій стадії гроші починають втрачати свої функції, купюри низьких номіналів та розмінна монета зникають з обігу, падає роль грошей в економіці, поширюється бартер. Порушується кредитний механізм, посилюються стихійні процеси в економіці.

Механізм розвитку інфляційних процесів передбачає два етапи формування динаміки цін в залежності від співвідношення між темпами росту грошей в економіці і темпами росту цін.

I етап характеризується тим, що темпи зростання грошової маси перевищують темпи росту цін. Це означає, що гроші знецінюються повніше аніж зростає їхня кількість в обігу. Даний процес пов'язаний із дією наступних основних причин: - господарський оборот може потребувати додаткових грошових коштів для обслуговування платежів;

- сповільнюється швидкість обігу грошей внаслідок надлишкового їх надходження в обіг, що виключає безпосередній тиск на ціни;



- значні суми коштів осідають у формі заощаджень населення у формі відкладного попиту;

- збереження у суспільстві так званої «грошової ілюзії». Тобто уявлення суб'єктів ринку про незмінну купівельну спроможність грошової одиниці. На даному етапі інфляція має повзучий характер.

II етап розвитку інфляції характеризується перевищенням темпів зростання цін над темпами росту грошової маси. Це означає, що гроші починають знецінюватися скоріше, ніж зростає їхня кількість в обігу.

Даний етап розпочинається при настанні критичної точки інфляції. Критична точка інфляції означає такий стан розвитку інфляційних процесів при якому будь-яке подальше збільшення маси грошей в обігу зумовлює різке зниження їх купівельної спроможності. Основними причинами виникнення даного етапу є: - різке зростання швидкості обігу грошей, що виявляється у такому процесі як «втеча від грошей», тобто бажання суб'єктів ринку за будь-яку ціну перетворити гроші на товар.

- купівельна спроможність доходу, що збільшується із за зростання цін стає меншою порівняно із попереднім періодом.

- гроші із сфери заощаджень надходять у сферу обігу.

- грошова ілюзія змінюється іншим явищем – інфляційними очікуваннями, тобто прогнозування усіма суб'єктами ринку подальшого зниження вартості грошей, що зумовлює ріст попиту на товарному ринку.

У соціальній сфері інфляція створює передумови для перерозподілу доходів між найманими працівниками та підприємцями на користь останніх. Зростання товарних цін як прояв інфляції безпосередньо сприяє збільшенню прибутків підприємців і зменшує реальні доходи робітників, службовців та інших верств населення, які змушені купувати товари за зростаючими цінами.

Високі темпи інфляції виявляють серйозний негативний вплив на економічний розвиток країни, наслідком чого є:

- розладнання грошової системи;
- дестабілізація кредитної системи;
- посилення диспропорцій в економіці;

- падіння рівня інвестицій в економіку;
- деформація структури споживчого попиту;
- розлад фінансової системи;
- зниження платоспроможного попиту;
- порушення зовнішньо економічних зв'язків.

Основними теоретичними концепціями інфляції є:

1. Кейнсіанська теорія визначає повзучу інфляцію корисну для стимулювання виробництва. Її основні положення зводяться до:

- за умов неповного використання виробничих ресурсів помірно збільшення грошової маси сприяє росту виробництва і зайнятості;

- незначний ріст цін є вимушеною платою суспільства за стимулювання економічного росту;

- при галапуєчій інфляції необхідно здійснювати деінфляційну політику і політику доходів;

- у розвитку інфляції закладені можливості її регулювання, так як при збільшенні доходів зростає схильність до заощаджень.

2. Монетаристська теорія розглядає інфляцію як суто грошове явище викликане зростанням грошової маси в обігу. Її основні положення:

- боротьба з інфляцією має бути спрямована на зменшення кількості грошей в обігу та обмеження платоспроможного попиту;

- необхідна повна ліквідація дефіциту державного бюджету;

- боротьба із інфляцією витрат має відбуватися шляхом посилення ринкового конкурентних основ економіки при мінімальному впливі з боку держави.

## **РОЗДІЛ 2. Сутність та інструменти антиінфляційної політики.**

### **Антиінфляційна політика як складова системимеханізмів державного регулювання**

Антиінфляційна політика – це комплекс заходів, спрямованих на регулювання економіки з метою зниження рівня інфляції в країні.

Заходи антиінфляційної політики поділяються на дві основні групи:

І група: охоплює ті заходи які проводяться проти інфляції попиту в рамках дефляційної політики ( це реалізація державного комплексу регулятивних заходів щодо обмеження платоспроможності попиту на ринку через механізм дії грошово-кредитної політики і фінансової системи). У комплексі заходів інфляційної політики головними компонентами є:

1) Бюджетна політика, що передбачає зведення до можливого мінімуму бюджетного дефіциту унаслідок скорочення державних витрат, що має призвести до зменшення надходження грошей в обіг через обмеження платоспроможності попиту з боку державного сектору;

2) Фіскальна політика, що передбачає збільшення рівня оподаткування доходів з метою зростання надходжень до державного бюджету, а також для обмеження платоспроможності попиту на ринку з боку підприємств і населення;

3) Грошово-кредитна політика, яка спрямована на зменшення темпів росту грошової маси і зниження швидкості обігу грошей, що здійснюється через підвищення Центральним Банком норми обов'язкових резервів, облікової ставки, а також через продаж ним цінних паперів;

4) Валютна політика, що передбачає підвищення вартості національної грошової одиниці по відношенню до іноземних валют шляхом її ревальвації

Недоліки деінфляційної політики:

- 1) Результати виявляються не відразу;
- 2) Дефляційні заходи потребують точного розрахунку;
- 3) Обмежувальна кредитна політика позначається обсязі інвестицій;
- 4) Ріст податків може спричинити ріст інфляційних витрат;

5) Обмеження бюджетних витрат може зумовити соціальне напруження

II група: охоплює заходи проти інфляції витрат. Серед них головними є наступні:

1) Політика доходів, що передбачає заморожування заробітної плати і має на меті обмеження споживання кошика на ринку;

2) Цільова політика, що передбачає пряме чи опосередковане втручання держави у ринкове ціноутворення і має на меті встановлення фіксованих цін на певні групи товарів чи послуг;

3) Структурна політика, що передбачає ліквідацію малорентабельних підприємств і збиткових підприємств і заохочення притоку іноземних інвестицій;

4) Антимонопольна політика, що передбачає встановлення державного контролю за виробничими витратами та цінами монополій, а також запобігання адміністративними заходами проявів монопольного підвищення цін

5) Зовнішня торгова політика, що використовує митно-тарифні інструменти для стимулювання імпортних операцій і поширення конкуренції на внутрішньому товарному ринку;

6) Політика додаткового стимулу виробництва, що включає заходи із зниження податків на підприємницьку діяльність і доходи фізичних осіб, як засоби сприяння виробництва, росту і збільшенню заощаджень

Недоліки даної політики:

1) Політика замороження заробітної плати дає лише тимчасовий ефект, а інфляція набуває прихованої форми внаслідок замороження цін;

2) Зменшення податків обмежує надходження до бюджету, що загострює проблему монетарних чинників інфляції.

Грошова реформа- це система заходів держави, спрямованих на зміну елементів грошової системи з метою впорядкування і зміцнення грошового обігу в країні та подолання наслідків інфляції.

Грошові реформи класифіковані за ознаками:

1. Залежно від часу здійснення обмінних операцій:

а)Одноманітні,при яких строк проведення обміну старих грошей на нові не перевищує 7-10 днів;

б)Грошові реформи паралельного типу,при яких протягом певного тривалого періоду в обігу знаходяться дві грошові одиниці

2.Залежно від порядку заміни грошових знаків:

а)Конфіскаційного типу,що передбачають проведення обміну старих грошей на нові у пропорціях,які диференційовані в залежності від кількості пред'явлених для обміну купюр.Такі реформи можуть передбачити: встановлення ліміту на обмін банкнот, замороження всіх або частини депозитів, припинення валютообмінних операцій

б)Неконфіскаційного типу,що передбачають здійснення обміну грошей за єдиним співвідношенням для всіх суб'єктів ринку незалежно від розмірів обмінюваних сум та їх видів – готівкових та безготівкових.

3.Залежно від масштабів зміни грошової системи:

а)Повні

б)Часткові

В якості об'єктів такої зміни можуть виступати: порядок емісії грошової одиниці, назва грошової одиниці, масштаб цін, функції органів грошового регулювання.

Повна грошова реформа передбачає створення нової грошової системи. Вона проводиться в одному з випадків:

- При зміні форм грошей;
- При створенні нових держав;
- При створенні наднаціональної грошової системи

4.Залежно від методів,за допомогою яких здійснюються грошові реформи:

а)Девальвація – це офіційне зниження державою вмісту благородного металу в грошовій одиниці або обмінного курсу національної валюти по відношенню до іноземних валют. Девальвація в сучасному розумінні застосовується до тих валют, які мають офіційний фіксований паритет до інших валют,як законодавче зниження цього паритету або відмова держави від його підтримання;

б) Ревальвація – це офіційне підвищення вмісту благородного металу в грошових одиницях або обмінного курсу національної валюти по відношенню до іноземних валют;

в) Деномінація – це укрупнення грошової національної одиниці, при якому старі грошові знаки обмінюються на нові у певній пропорції, з метою впорядкування грошового обігу і полегшення розрахунків. Метою деномінації є зазвичай зменшення масштабу цін, а тому вона проводиться методом «закреслення нулів»;

г) Нуліфікація – оголошення державою знецінених грошових знаків недійсними і запровадження нової валюти. Вона проводиться в умовах надзвичайно високих темпів росту грошової маси і знецінення національних грошей. Також нуліфікацією є обмін старих грошей на нові за вкрай низьким курсом.

Станом на сьогодні у міжнародній практиці для боротьби з інфляцією можна виділити такі основні, класичні напрями антиінфляційної політики:

- дефляційна політика (регулювання попиту);
- політика доходів (регулювання витрат);
- адаптаційна політика [9, с. 44].

Види та інструменти антиінфляційної політики виділено на Рисунку 1 (Додаток 2).

Дефляційна політика використовує фінансовий і кредитно-грошовий механізми задля регулювання та обмеження платоспроможного попиту. Цю політику проводять за умов, коли переважним чинником інфляції є тиск зайвих грошей у каналах обігу. Ця політика здійснюється, в першу чергу, скороченням витрат державного бюджету, таким чином зменшується надходження зайвих коштів в обігу. Скороченням підлягають, передусім, субсидії підприємствам, виділення на соціальні потреби, інфраструктуру, на потреби військово-промислового комплексу. Щоб вилучити зайві кошти, що надійшли туди раніше, як правило посилюється податковий тиск на доходи. Незалежно від цього мобілізовані в бюджет через податки гроші можуть знову брати участь в обігу у вигляді державних витрат. Запобігти цьому можна реальним

зменшенням бюджетних витрат, насамперед, невиробничого призначення [9, с.45].

Також, іноді використовують позики, що випускає держава. Отже, за послідовного і суворого проведення політики дефляції, можна отримати бажаний антиінфляційний ефект, але її реалізація і підтримка пов'язана зі значними труднощами, адже досить часто ця політика викликає соціальне напруження в суспільстві, загрожує економічною кризою, загальним зменшенням зайнятості, банкрутством підприємств. Саме це й є причиною того, що урядам держав найчастіше доводиться виконувати деякі маневри у комбінації дефляційних та інфляційних методів.

Інший напрям антиінфляційної політики, тобто політика доходів, передбачає державне регулювання заробітної плати й цін. Цей контроль полягає, наприклад, у фіксації заробітної плати і цін на певному рівні, або встановленні темпів їх зростання в певних межах, нерідко саме в межах темпів приросту продуктивності праці.

Ще одним антиінфляційним методом є її таргетування – одна з концепцій монетарної політики, що передбачає наявність трьох основних пунктів. По-перше, це законодавче закріплення цінової стабільності як пряма ціль монетарної політики в довгостроковій перспективі; по-друге, оприлюднення центральним банком кількісних цільових показників інфляції на певний часовий період та офіційне підкріплення обіцянки їх дотримувати; по-третє, оголошення планів органів влади щодо монетарної політики громадськості.

Режим монетарного таргетування набув поширення в 70-80-х роках ХХ ст. Він базується на переконанні, що зміна пропозиції грошей спричиняє відповідну зміну темпів інфляції [3, с. 5-6]. Для ефективності цього режиму необхідно, щоб в економіці був наявний стабільний зв'язок між зміною грошової маси й інфляцією. Практика двох успішних щодо монетарного таргетування центральних банків Німеччини та Швейцарії показала, що, по-перше, центральний банк має обмежувати всіма можливими засобами рівень інфляції в середньо- та довгостроковому періоді, по-друге, упроваджувати

активну комунікаційну стратегію роботи із громадськістю (активним обговоренням динаміки грошової маси та її впливу на інфляцію).

Не менше ніж 50 економік світу продовжують жорстко фіксувати курси своїх грошових одиниць щодо третіх валют. До них належать, наприклад, Гонконг, Мальта, Латвія, Литва, Естонія. Вибір режиму таргетування валютного курсу обумовлений тим, що він є досить ефективним інструментом зменшення інфляції, стабілізації макроекономічного середовища та зміцнення довіри населення до національної економічної політики протягом процесу економічних реформ. Ефективність цього режиму безпосередньо залежить від таких чинників, як: ступінь відкритості економіки, вимірюваний часткою імпорту у споживанні, рівень товарного заміщення, обсяг валютних резервів тощо. Проте, як свідчить аналіз досвіду окремих країн, політика таргетування валютного курсу може мати різні наслідки. Так, серед більше десятка держав, які таргетували реальний курс, тільки у двох – Чилі та Тунісі – були досягнуті позитивні результати. Класичним прикладом країни, яка мала невдалий досвід, є Бразилія, де застосування режиму таргетування реального курсу призвело до гіперінфляції [23].

Режим валютного комітету ґрунтується на чіткому законодавчому зобов'язанні обмінювати національну валюту на вказану іноземну валюту за твердим валютним курсом у поєднанні з обмеженнями емісійних органів на виконання їх законних зобов'язань. Упроваджуючи режим валютного комітету, країна імпортує довіру до валюти, що обрана як якір. Тому впровадження такого режиму доцільне в разі недовіри до монетарної влади (наприклад, у Болгарії), або при створенні центрального банку як нової інституції чи впровадженні нової валюти (Естонія, Литва). Режим валютного комітету обирається для попередження нестабільності або для відновлення конвертованості валюти під час кризи. Здебільшого він є частиною структурних коригуючих програм в економіках у стані розладу. Приклад Польщі наочно підтверджує той факт, що різні режими, засновані на таргетуванні валютного курсу, можуть бути успішними в досягненні поставлених цілей в економіці за умов комплексного та виваженого підходу до політики реформ, обґрунтованого



аналізу макроекономічних змінних і координації фіскальної та монетарної політики. У той час як розвинені економіки мають досить гнучкі ринки факторів виробництва та продукції, економікам, що розвиваються, і перехідним економікам може не вистачати цієї гнучкості для достатньої потужності поглинання зміни й уникнення негативних наслідків негнучкого режиму обмінного курсу. Економіки країн, що розвиваються, більш чутливі до відхилень обмінного курсу, ніж економіки розвинених країн. [8, с.160].

Інфляційне таргетування – це концептуальна система монетарного устрою, яка характеризується публічним проголошенням офіційної кількісної цілі щодо інфляції на середньострокову перспективу й чітким розумінням і впевненістю в тому, що низька та стабільна інфляція є основною метою монетарної політики в довгостроковому періоді.

### РОЗДІЛ 3. Аналіз антиінфляційної політики в Україні.

Одночасно із становленням незалежності України і розвитком у ній монетарної та фіскальної політики, починається ведення антиінфляційної політики держави. Комплекс заходів щодо боротьби з інфляцією і її наслідками можна поділити на кілька етапів.

На початку 1990-х років почався перший етап антиінфляційної політики, який тривав до 1994 року. Цей період можна охарактеризувати як етап становлення антиінфляційної політики. На той час уряд ще не мав безпосереднього досвіду управління інфляційними процесами. Держава керувалася здебільшого експансивною фіскальною політикою, застосовувалася практика фінансування Національним банком дефіциту бюджету, що, за своєю суттю, було прямим кредитуванням уряду. Відбувалися спроби підняти виробництво і наповнити ринок товарами, але, через зростання цін і обмеженість ресурсів, вони виявились марними.

Недосвідченість влади у проведенні монетарної політики вилилась у значний економічний спад, який проявився у прискореному згортанні виробництва і зростанні цін. Це призвело до дефіциту державного бюджету, який покривався за рахунок використання потужностей друкарського верстата, наслідком чого стала гіперінфляція.

З 1995 року по 1999 рік тривав другий етап формування й реалізації антиінфляційної політики, яка поступово набула певних конкретних ознак. І хоча ця політика інколи мала суперечливий характер, її спрямованість на зменшення інфляції на цьому етапі очевидна [15, с. 59].

Розпочинаючи з кінця 1994 р. Україна активно співпрацює з МВФ. І вже у жовтні цього ж року була прийнята Програма економічних реформ, яка передбачала, зокрема, зменшення бюджетних видатків і бюджетного дефіциту, лібералізацію цін з метою скорочення бюджетних дотацій і у перспективі запровадження фіксованого курсу гривні.

Як наслідок, дефіцит загального бюджету було зменшено. В результаті, інфляція знизилася із 400% у 1994 році до 180% у 1995 році. Номінальний курс

гривні щодо долара США стабілізувався у другій половині 1995 року і суттєво не змінювався протягом майже трьох років [21].

Макроекономічна ситуація в Україні напередодні грошової реформи 1996 року була сприятливою для її проведення, оскільки посилювалися стабілізаційні процеси в економіці, зокрема:

- суттєво уповільнилися темпи інфляції;
- обмінний курс українського купоно-карбованця щодо долара США підтримувався у вузькому коридорі;
- уповільнилися темпи зниження ВВП;
- зросла активність домогосподарств як суб'єктів економіки;
- збільшилися доходи та заощадження населення;
- поліпшилися результати зовнішньоекономічної діяльності.

Таким чином, аналіз економічної ситуації напередодні реформи свідчить, що в Україні було створено необхідні передумови для запровадження нової валюти – гривні.

Грошову реформу було проведено згідно з Указом Президента України від 25 серпня 1996 року №762/96 «Про грошову реформу в Україні». Її головні завдання:

- заміна тимчасової грошової одиниці – українського карбованця на національну валюту – гривню;
- зміна масштабу цін;
- створення стабільної грошової системи та перетворення грошей у важливий стимулюючий фактор економічного і соціального розвитку.

Проведенню цивілізованої неконфіскаційної грошової реформи сприяли два важливі чинники:

- відсутність в економіці України напередодні реформи так званого грошового нависання, коли пропозиція грошей значно перевищує попит на них;
- створення довіри між урядом і центральним банком, з одного боку, та з усіма економічними суб'єктами – з іншого.

Запровадження нової грошової одиниці держави допомогло стабілізувати інфляційні очікування та знизити інфляцію до 40% у 1996 році та 10 % у 1997

році. Це можна вважати визначним політичним фактором, адже національна валюта стала одним із основних атрибутів України як незалежної держави [21].

Головним досягненням реформи було те, що вдалося утримати стабільність на грошовому, споживчому і валютному ринках. Прогнози щодо наслідків реформи, розроблені урядом і Національним банком України, повністю виправдалися.

По-перше, вдалося утримати інфляцію у прогнозованих параметрах. По-друге, з перших днів реформи НБУ підтримував стабільний курс гривні щодо іноземних валют, що було чинником утримування інфляційних очікувань на прийнятному рівні. По-третє, проведення реформи прискорило рух грошей і сприяло поліпшенню стану грошово-кредитного ринку в подальшому. Це підтверджується поступовим, але стабільним зниженням процентних ставок банківської системи, що сприяло зростанню обсягів банківських кредитів в економіку країни.

Найголовнішим досягненням грошової реформи стало підвищення довіри населення до нової національної грошової одиниці, що підтверджується зростанням депозитів населення в національній валюті [11, с. 4-5].

Протягом 1997-1998 років досягнуто суттєвого прогресу в обмеженні темпів інфляції, в основному за рахунок монетарної політики НБУ. Обмінний курс використовувався як номінальний якор для утримування інфляції та інфляційних очікувань на прийнятному рівні, однак фіскальна ситуація залишалася складною.

Інфляція знизилася із 40% у 1996 році до 10% у 1997 році та до 7% до кінця серпня 1998 року.

У другій половині 1998 року через світову фінансову кризу розпочате в Україні економічне зростання почало пригнічуватись, скоротилися обсяги ВВП. Країна зазнала бюджетної кризи та уповільнення процесу структурних і системних реформ. Падіння економіки посилювало бюджетну кризу.

Уряду держави та НБУ вдалося стримати надмірні девальваційні очікування шляхом запровадження оперативних заходів реорганізації

банківської системи та валютної біржі. Основний акцент в антиінфляційній політиці було зроблено на створенні умов для виходу з економічної кризи.

Із 1998 року наша країна співпрацювала з МВФ за Програмою розширеного фінансування. Ключовими її цілями стали зміцнення державних фінансів та реалізація амбітних структурних перетворень з метою сприяння економічному зростанню і підвищенню життєвих стандартів населення.

Реалізація монетарної політики здійснювалась у рамках виконання критеріїв ефективності, які включали нижню межу для змін чистих міжнародних резервів та стелю для чистих внутрішніх активів НБУ. Грошова база розглядалась як індикатор моніторингу [11, с.7].

З 2000 до 2006 року тривав третій етап антиінфляційної політики в Україні. Після десятиріччя економічного застою 2000 рік став першим роком реального економічного зростання з часу отримання Україною державної незалежності.

Збільшення обсягів реального ВВП дало поштовх до широкомасштабного піднесення української економіки. Чинниками економічного зростання були збільшення обсягів експорту, внутрішній попит, різке зростання цінової конкурентоспроможності економіки.

Протягом даного періоду проводилась виважена монетарна політика, було відновлено тенденції до економічного зростання, значно підвищилась цінова стабільність, рівень інфляції мав тенденцію до поступового зниження. Однак, зберігався значний інфляційний потенціал у зв'язку з м'якою фіскальною політикою. Розпочинаючи з 2003 р., бюджетні кошти здебільшого спрямовувались до соціальної сфери, а не використовувались для розвитку економіки.

Цінова конкурентоспроможність залишалася достатньо високою, а девальвація реального ефективного обмінного курсу, починаючи з 2002 року, відображала меншу інфляцію в Україні порівняно зі зваженою по країнах – торговельних партнерах.

Монетарна політика у цей період характеризувалася масованими і значною мірою нестерилізованими валютними інтервенціями Національного банку України.

З огляду на уповільнення річної інфляції, починаючи з жовтня 2000 року, НБУ поступово знижував ставку рефінансування – з 27% станом на кінець вересня 2000 року до 8% у 2004 році. Національний банк продовжував і політику поступового зниження рівня мінімальних резервних вимог.

2005 рік істотно відрізнявся від попередніх п'яти років швидкого економічного зростання. Різке погіршення умов торгівлі разом зі значною апреціацією реального ефективного обмінного курсу стали чинниками зменшення позитивного сальдо поточного рахунку.

У серпні 2005 р. НБУ скасував заборону, якою від банків вимагалось здійснювати лише односторонні операції на валютному ринку протягом одного дня, а також дозволив форвардні операції [23].

Фіскальна політика нового уряду у 2005 році продовжила процес експансіоністського зростання поточних витрат, яке започаткував попередній уряд у 2003-2004 роках, перерозподіляючи загальні витрати від корпоративного сектору з високим рівнем заощаджень на користь сектору домогосподарств із нижчим рівнем заощаджень.

Інфляція зросла до дворозрядних значень. Із 2000 року в умовах монетарного устрою, який базувався на захисті де-факто фіксованого обмінного курсу гривні щодо долара США, інфляція була дуже нестабільною. У другій половині 2005 року інфляція знизилася внаслідок уповільнення сукупного попиту.

З 2007 р. розпочався четвертий етап антиінфляційної політики. У зв'язку із зростанням цін, яке спостерігалось ще з 2006 р., розпочинаючи з другої половини 2007р. НБУ проводить більш жорстку монетарну політику. Зміни, які відбулись в монетарній політиці з метою зменшення рівня інфляції та досягнення фінансової стабільності, практично не торкнулись фіскальної сфери. Даний етап відзначається посиленням невизначеності в економіці, значним зростанням цін (у 2007 р. рівень інфляції становив 16,6%, у 2008 р. – 22,3%, у 2009 р. – 12,3%), збільшенням кількості безробітних, зниженням темпів виробництва [11, с. 9].

Після прискорення інфляційних процесів у 2008 році протягом всього 2009 року спостерігалась тенденція до уповільнення індексу інфляції у річному обчисленні. Така динаміка визначалася зниженням цін на світових товарних ринках, невисоким рівнем внутрішнього споживчого попиту, а також високим урожаєм 2009 року. Зниження грошової маси і динаміка видатків Зведеного бюджету України протягом другого півріччя 2009 року мали стримуючий вплив на інфляцію. Відбувалося зменшення грошової маси, в той час як інфляція не знизилась до однозначних рівнів [17, с. 9].

У 2010 році на споживчому ринку спостерігалась тенденція до уповільнення індексу інфляції в річному обчисленні. Дана ситуація говорить про те, що грошово-кредитна політика Національного банку України стала більш ефективною у складі антиінфляційної політики держави. Однак значний обсяг готівкових грошей спрямовується на товарний ринок, що справляє негативний вплив на динаміку інфляційних процесів [18, с. 13].

Антиінфляційна політика уряду у 2012 році була спрямована на досягнення мети щодо помірності рівня і керованості інфляції. Боротьба зі збільшенням грошової маси передбачає скорочення темпу зростання грошової маси, регулювання цінової політики монополістів [9, с. 47].

Заходи Національного банку України та Міністерства фінансів, спрямовані на реалізацію політики дефляції, дали бажаний антиінфляційний ефект, проте посилювали соціальне напруження в суспільстві, а це могло спричинити передумови економічної кризи, банкрутству підприємств, зменшенню зайнятості. Тому уряду доводилось маневрувати, майстерно комбінуючи дефляційні та інфляційні методи.

Другий напрям у реалізації антиінфляційної політики в Україні – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство фінансів України, Міністерство соціальної політики, Антимонопольний комітет України, які відповідали за політику доходів – здійснювались заходи щодо державного контролю за заробітною платою й цінами. Водночас економічна модель України у 2012 році була вразливою і надто нестійкою, на яку значно впливали

політичні чинники. Заходи уряду і НБУ не завжди були правильними й ефективними.

По-перше, інфляція може легко з регульованої перетворитися на нерегульовану, досягти галопуючих темпів і призвести до тяжких економічних і соціальних наслідків. По-друге, антиінфляційна політика має тим більший ефект, чим менше вона втручається у виробництво, чим ліпші умови створюються у країні для розвитку підприємництва і дії ринкового механізму. По-третє, антиінфляційна політика держави недостатньо була продумана та здійснювалася непослідовно.

У 2013 році на українському споживчому ринку спостерігається тенденція до відносно поступового уповільнення інфляції: якщо у січні індекс інфляції на споживчі товари та послуги сягав 100,3 %, то вже у лютому відбулось уповільнення інфляційної динаміки (99,9 %). Так, починаючи з лютого до березня включно спостерігалася дефляційна динаміка на продукти харчування та комунальні послуги. У квітні було зафіксовано незначне зростання процесів інфляції відносно попередніх місяців (100,0 %).

На жаль, за 2013 рік не збережено тенденцію до уповільнення інфляції так, як це було у 2012 році, у якому індекс інфляції сягав небачених 99,8 %. Загальний індекс інфляції перетинав позначку і становив менше 100,0 % за останні 13 років лише один раз, у 2002 році. Це, як ніщо інше, може охарактеризувати ефективність проведення антиінфляційного регулювання. [21].

Індекс споживчих цін є найпоширенішим методом виміру інфляції. Даний показник відображає зміну вартості фіксованого споживчого набору товарів і послуг у поточному періоді щодо попереднього. Таким чином, вимірюючи ціни на товари і послуги і різних періодах, визначається індекс інфляції. Офіційні статистичні дані за 1991 -2013 роки відображено у Таблиці 1 (Додаток 1).

У 2014 році на економічний стан країни та на її грошово-кредитний ринок має негативний вплив загострення ситуація на сході України, підсилене високим дефіцитом бюджету, величезними державними витратами, безконтрольною



емісією, відставкою уряду в 2014 році, невизначеністю у подальших перспективах розвитку.

Наслідком такого впливу є падіння ВВП, посилення негативних чинників на економічну поведінку суб'єктів господарювання та населення, а також погіршення очікувань економічних агентів. В результаті чого відбулося відчутне знецінення гривні та вплив депозитів з банківської системи.

Реальне знецінення гривні значно перевищує динаміку обмінного курсу, створюючи підстави для подальшої нестабільності національної грошової одиниці. В той час як реальне зростання цін значно перевищує офіційний рівень інфляції, який постійно штучно коригується. В 2014 році незважаючи на те, що споживчі ціни виросли більш, ніж вдвічі, офіційний індекс споживчих цін визначено на рівні: 0,2 % - у січні, 0,6% - у лютому, 2,2% - у березні, 3,3% - у квітні, 3,8 % - у травні, 1,0% - у червні, 0,4 % - у липні, 0,8 % - у серпні, 2,9 % - у вересні, 2,4 % - у жовтні, 1,9 % - у листопаді.[25]

Тобто формально знецінення національної грошової одиниці за січень-листопад 2014 року склало лише 24,9%, що ніяк не відповідає дійсності і відповідно, - знайшло твердження і у «падінні» обмінного курсу.

Беззастережне прийняття новим керівництвом країни вимоги МВФ про вільне курсоутворення гривні також сприяло девальвації гривні у 2014 році. У попередні роки офіційний курс гривні утримувався НБУ на одному рівні (близько 8 грн./дол) – це з одного боку стримувало девальвацію, але з іншого – говорить про те, що курс гривні давно штучно утримувався, тому перехід на плаваючий курс спровокував падіння вартості гривні. Ще однією з причин зниження вартості національної валюти стало те, що НБУ, латаючи бюджетні діри, почав емітувати гривню не тільки шляхом «друкування» банкнот, а й у вигляді незабезпечених безготівкових коштів, які спрямовувалися як на підтримку ліквідності банків, так і на фінансування дефіциту держбюджету шляхом придбання ОВДП (загалом протягом року на суму понад 160 млрд. грн.) [3, с. 38]. Частково зазначені кошти використовувались фінустановами на виплату депозитів населення, яке в умовах стрімкого падіння вартості гривні почало масово забирати вклади, а отриману готівку намагалися конвертувати в

більш надійну валюту, збільшуючи тим самим попит на неї та, відповідно, знижуючи вартість національної грошової одиниці.

У 2014 році найбільший рівень інфляції спостерігався на горючо-мастильні матеріали та житлово-комунальні послуги.

Серед внутрішніх чинників впливу на економічний розвиток країни у 2015 році головну роль продовжив відігравати військовий конфлікт на сході країни. Його ескалація на початку року стала важливим чинником подальшого зниження показників економічної активності та спричинила сплеск негативних очікувань щодо курсової та цінової динаміки. Збереження хиткого перемир'я, досягнутого внаслідок другої мінської угоди в середині лютого 2015 року, та замороження конфлікту в поточних межах є ключовим припущенням базового сценарію макроекономічного прогнозу. Затвердження Програми розширеного фінансування з Міжнародним валютним фондом (далі – Програма) разом із запланованими заходами української влади щодо макроекономічної стабілізації та поліпшення ділового середовища також мало вагомий вплив на формування базового прогнозного сценарію.

Загалом з початку 2015 року НБУ суттєво змінив операційні підходи до проведення монетарної політики. По-перше, було спрощено процедуру формування та зберігання банками обов'язкових резервів, зокрема через уніфікацію нормативів обов'язкового резервування. По-друге, було посилено роль облікової ставки НБУ як ключової ставки монетарної політики через тісну прив'язку до неї процентних ставок за активними та пасивними операціями з регулювання ліквідності банківської системи. По-третє, було скасовано практику проведення щоденних валютних аукціонів та оголошення індикативного курсу гривні, що дало змогу відновити сигнальну функцію офіційного обмінного курсу. Для стабілізації ситуації на ринку і приборкання високих девальваційних та інфляційних очікувань НБУ активно застосовував свій монетарний та адміністративний інструментарій. З початку року Національний банк вже двічі підвищував облікову ставку (з 06.02.2015 – до 19.5%, з 04.03.2015 – до 30% річних) з відповідним коригуванням процентних ставок за своїми операціями з комерційними банками. Серед найбільш

важливих адміністративних заходів, запроваджених НБУ протягом останніх трьох місяців, були: заборона на надання кредитів у національній валюті (включаючи пролонгацію раніше наданих відкритих кредитних ліній), якщо в забезпечення зобов'язань за такими кредитами надано майнові права на кошти в іноземній валюті; заборона на купівлю іноземної валюти для клієнтів, які мають наявні кошти в іноземній валюті, розміщені на поточних і депозитних рахунках у банках; заборона на купівлю та перерахування іноземної валюти з метою зменшення статутних капіталів юридичних осіб і виходу з господарських товариств іноземних інвесторів; для недопущення недобросовісної практики проведення банками валютних операцій перелік документів, що подаються для підтвердження можливості як купівлі, так і перерахування іноземної валюти за межі України, зокрема за імпортними операціями, доповнено довідкою Державної фіскальної служби України про відсутність у клієнта заборгованості з податків, зборів, платежів; здійснення платежів за імпортними контрактами клієнтів загальною вартістю понад 500 000 дол. США має відбуватися виключно через акредитивну форму розрахунків (виключенням до 03 квітня 2015 року є імпортні операції клієнтів з купівлі життєво необхідних товарів); здійснення авансових платежів за імпортними контрактами клієнтів загальною вартістю понад 50 000 дол. США має підтверджуватися дозволом НБУ або здійснюватися через акредитивну форму розрахунків; заборона на здійснення банками купівлі валюти за дорученням клієнтів, якщо для цього використовуються залучені клієнтами кредитні кошти тощо. Зазначені дії були реакцією на девальвацію гривні та посилення інфляційного тиску. Зокрема споживча інфляція в річному вимірі в лютому продовжила стрімке зростання та становила 34.5%, що супроводжувалося зростанням інфляційних очікувань домогосподарств і бізнесу. Ці чинники разом із більш значним підвищенням тарифів у сфері ЖКГ зумовили підвищення нашого прогнозу споживчої інфляції на кінець 2015 року до 30% (базової – до 25%)[25]..

В цілому за 2015 рік, внаслідок ефекту статистичної бази, прогнозується падіння ВВП на рівні 7.5%.

У I кварталі 2016 року, як і очікувалося, тривала тенденція до уповільнення споживчої інфляції в Україні завдяки стриманій монетарній та фіскальній політиці, низьким світовим цінам на сировинні товари та стабілізації інфляційних очікувань. При цьому зниження інфляції (до 20.9% р/р у березні) відбувалося швидше, ніж прогнозував НБУ.

Незважаючи на відхилення фактичної інфляції в I кварталі 2016 року від прогнозу, прогнозні показники інфляції залишаються незмінними та збігаються з цільовими рівнями – 12% на кінець 2016 року та 8% на кінець 2017 року. Також повернення показника інфляції до цільових значень буде підтримане зростанням цін на світових товарних ринках. Базова інфляція так само залишається на рівні попереднього прогнозу (9.1% на кінець 2016 року). З огляду на інтенсивність дії факторів пропозиції в I кварталі, ризики прогнозу інфляції на 2016 рік змістилися в бік її зниження. Вагомим чинником уповільнення інфляції буде проведення виваженої фіскальної політики. У січні – лютому 2016 року сформовано значний профіцит зведеного бюджету (9.9 млрд. грн.) на відміну від дефіциту в цей період у минулі роки. Такий результат забезпечило зростання доходів бюджету, яке перевищило очікування, та помірне підвищення видатків.

З іншого боку, основними негативними ризиками прогнозу для економічного розвитку НБУ вважає можливе відновлення бойових дій на сході України, поглиблення падіння світових цін на сировинні товари, зменшення зовнішньої підтримки у випадку гальмування реформ та повне блокування українського експорту через територію РФ. Послаблення ризиків для цінової стабільності дозволило НБУ пом'якшити монетарну політику. З 22 квітня 2016 року облікова ставка знижена до 19%.

Також в рамках запровадження режиму інфляційного таргетування НБУ продовжив вдосконалювати монетарний інструментарій. Зокрема, було змінено операційний дизайн процентної політики. Найвагоміша зміна полягає у перетворенні облікової ставки на де-факто ключову ставку монетарної політики. Відтепер процентна ставка за ключовим інструментом монетарної політики встановлюватиметься на рівні облікової ставки. Також запроваджено

симетричний та фіксований коридор процентних ставок за інструментами постійного доступу (кредитами та депозитами овернайт), а допоміжні інструменти були оптимізовані. Перехід до цієї системи дає змогу підвищити прозорість та передбачуваність монетарної політики, сприяє підвищенню впливу процентної політики НБУ на ціни інших фінансових інструментів, процентні ставки за операціями банків та в підсумку досягненню цілей щодо інфляції.[26]

## **РОЗДІЛ 4. Шляхи підвищення ефективності антиінфляційної політики в Україні на сучасному етапі розвитку економіки, імплементація міжнародного досвіду**

На сьогодні для України пріоритетним завданням є розроблення і впровадження нових підходів та інструментів для покращення ефективності грошово-кредитної політики як основи державного впливу на перебіг економічних процесів.

Особливо актуальним є перехід до монетарного режиму інфляційноготаргетування через комплекс заходів, спрямованих на створення відповідних макроекономічних, інституційних, організаційних та технічних передумов.

Для того, щоб забезпечити нормальне функціонування грошово-кредитної сфери, Центральний Банк зобов'язаний боротися з інфляцією. Одним із найбільш сучасних та доволі ефективних методів є інфляційне таргетування.

Інфляційне таргетування – це система монетарного устрою, яка визначається офіційним проголошенням кількісної мети інфляції на середньостроковий період з врахуванням того положення, що стабільна інфляція буде реалізована в довгостроковому періоді.

Такий інструмент не застосовується як захист від високої інфляції, а обирається задля поліпшення якості економічної політики при проведенні необхідних реформ в фінансових, соціальних та економічних сферах.

Таргетування інфляції передбачає не лише стабілізацію цін, а й регулювання пропозиції грошей в країні. Основною метою даного інструменту є зниження інфляційних очікувань всіх суб'єктів господарювання шляхом підвищення довіри до монетарної політики Центрального Банку України. Важливо зазначити, що інфляційне таргетування повинно базуватися на систематичному аналізі майбутнього рівня інфляції, а для його прогнозування необхідно мати надійні статистичні дані та економетричні моделі.

Доцільність переходу до режиму таргетування інфляції для України пов'язана, по-перше, з посиленням залежності економічного розвитку від

зовнішнього сектору (частка експорту та імпорту становить близько 50% в структурі ВВП). В умовах недостатнього розвитку внутрішнього ринку це створює істотні ризики для подальшого забезпечення сталих темпів економічного зростання та може призвести до істотних і раптових змін у динаміці попиту на гроші.

По-друге, бажаність переходу до режиму таргетування інфляції пов'язана з підвищенням цін на аналогічну продукцію українських експортерів, що викличе зростання цін на аналогічну продукцію на внутрішньому ринку.

Перед запровадженням даного режиму в Україні необхідно забезпечити одночасне виконання його основних елементів протягом середньострокового періоду, а саме: публічне оголошення планових показників інфляції, інституційне зобов'язання щодо цінової стабільності як основної стратегічної мети грошово-кредитної політики та її дотримання; використання усієї доступної інформації та інструментів для визначення оптимальних умов грошово-кредитної політики; зменшення ролі проміжних цілей грошово-кредитної політики; підвищення транспарентності грошово-кредитної політики шляхом оповіщення громадськості і ринків про цілі та плани Центрального Банку; зростання відповідальності Центрального Банку за досягнення планових показників.

Передумовами успішного запровадження інфляційного таргетування, як свідчить зарубіжний досвід, є: задовільний стан державних фінансів, стала макроекономічна стабільність, незалежність Центрального Банку у використанні інструментів та його повноваження щодо забезпечення цінової стабільності, досить потужна банківська система, довіра громадськості до грошово-кредитної політики і Центрального Банку, інформаційна відкритість грошово-кредитної політики.

Міжнародний досвід напрямків антиінфляційної політики розвивався від початкових простих заходів, заснованих на безпосередній боротьбі з високою інфляцією (шляхом грошових реформ та активного державного регулювання через управління попитом та доходами), до боротьби з інфляцією через опосередкований вплив на грошову масу або обмінний курс чи інфляційне

таргетування, яке засноване на визначенні прямих орієнтирів щодо інфляції та прийняттого рівня інфляції, як мети грошово-кредитної політики.

З 30-х і аж до кінця 70-х рр. ХХ сторіччя в західній економічній теорії панувало кейнсіанське вчення. Даний підхід особливо широко застосовувався після Другої Світової війни, що дало змогу швидко відновити національні економіки, але водночас призвело до значного зростання цін. Це, в свою чергу, дало імпульс для розвитку протилежного напрямку – монетаризму.

Монетарний напрямок включає в себе три основні складові: управління грошовою масою, управління валютним курсом, інфляційне таргетування.

У 1970-х рр. основним завданням було зниження високої інфляції, тому в якості номінального якоря спочатку виступали грошова маса або обмінний курс національної валюти, як головні чинники інфляції в умовах високих темпів зростання цін.

Політика жорсткого монетаризму (а також притаманні їй соціальні, інвестиційні, структурні проблеми) у 90-і рр. ХХ століття багатьма центральними банками була визнана неефективним підходом до монетарного управління. В зв'язку з цим на початку 90-х рр. до практики грошово-кредитного регулювання промислово розвинених країн увійшов новий режим – інфляційне таргетування, заснований на використанні прямих орієнтирів по інфляції. В даний час інфляція як ціль грошово-кредитної політики набула вельми широкого поширення в світі, ставши найбільш використовуваним номінальним якорем грошово-кредитної політики.

В процесі аналізу антиінфляційної політики, яку реалізують країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою, з'ясовано, що на різних етапах ними були використані усі існуючі на сьогоднішній день засоби контролю інфляційних процесів. Здебільшого вони керувались досвідом розвинених країн. Особливо активно використовувались стабілізаційні програми, засновані на політиці фіксованого курсу [6, с. 10].

Але, незважаючи на усі переваги, які надає даний вид політики на початковому етапі переходу до ринку, цей напрямок має бути лише тимчасовим заходом. Досвід ринкових перетворень показує, що після досягнення певної



макроекономічної стабілізації плаваючий курс є більш вигідним для економіки, тому що фіксація курсу може викликати підвищення інфляції, зростання грошової маси, що може загрожувати міцності фінансової системи і навіть довести її до краху, оскільки припливи капіталу викликають зростання банківських депозитів і надлишкове зростання банківських кредитів.

Водночас необхідно пам'ятати, що для цих країн характерні значні темпи інфляції, високий рівень доларизації, недостатній рівень розвитку фінансового та валютного ринків, що ускладнює підтримку плаваючого валютного курсу. У зв'язку з цим країнам з перехідною економікою та країнам, що розвиваються, необхідно суміщати завдання зниження рівня інфляції з регульованим „плаванням” обмінного курсу, використовувати політику „полегшеного таргетування”.

Стратегія інфляційного таргетування, завдяки створенню відповідних умов, допомогла країнам з перехідною і ринковою економіками досягти значних успіхів в управлінні інфляцією і стимулюванні економічного зростання. Сьогодні у країнах з перехідною економікою, з огляду на дію низки несприятливих чинників (недостатній розвиток фінансово-кредитної системи, наявність структурних диспропорцій в економіці, високий рівень доларизації), перехід до політики інфляційного таргетування повинен відбуватися поетапно, з урахуванням конкретних умов і особливостей соціально-економічного розвитку відповідної країни.

Проте не слід забувати, що в країнах з перехідною економікою, де ринкове середовище перебуває у стані формування, неможливо ефективно регулювати інфляційні процеси тільки грошовими інструментами. Таким чином, ефективна політика дезінфляції повинна спиратися не лише на зважену монетарну політику, яка має суміщуватись з ефективною фіскальною політикою. Не менш важливими чинниками виступають розвиток конкуренції, інститутів її підтримки і здешевлення, і взагалі реформування усього інституційного середовища, включаючи ефективну взаємодію формальних та неформальних економічних інститутів [14, с. 1639].

У 1990 р. Резервний банк Нової Зеландії першим застосував режим інфляційного таргетування. На даний час подібну політику здійснюють близько 40 країн світу, серед яких економічно розвинуті країни (Австралія, Швеція, Канада, Великобританія); країни, що розвиваються (зокрема Бразилія, Чилі, Мексика) і країни з новою ринковою економікою (Польща, Чехія, Словенія, Угорщина) [12, с. 31].

У країнах, які запровадили режим інфляційного таргетування (як Туреччина у 2001 р.), уряд публічно підтверджує спрямованість бюджетної політики на досягнення інфляційного орієнтира. У державній програмі економічного розвитку «Середньострокова програма розвитку на 2008-2010 рр.», розробленій SPO та затвердженій Вищою радою з планування, зазначається: «З метою підтримки бюджетною політикою успішного запровадження режиму інфляційного таргетування нагальним є дотримання бюджетної дисципліни та курсу на реформи, спрямовані на удосконалення ефективності державних фінансів» [2]. За допомогою бюджетної політики держава може стимулювати розширення споживчого попиту чи, навпаки, заохочувати заощадження та нагромадження, змінювати структуру того чи іншого. Завдяки цій властивості бюджети широко використовуються для проведення соціальної, антициклічної, антиінфляційної політики, для стимулювання або стримування темпів економічного зростання [22].

Також важливою передумовою запровадження режиму інфляційного таргетування є «незалежність центрального банку», під якою розуміють законодавчо закріплену інституціональну спроможність центрального банку проводити монетарну політику без будь-яких втручань із боку влади. На сьогоднішній день незалежності набуває все більша кількість центральних банків по всьому світу: у Латинській Америці (Чилі, Бразилія та Мексика), в Азії (Корея), в Африці (Південно-Африканська Республіка), в Австралії та Новій Зеландії. У Європі повну незалежність мають центральні банки Чехії, Польщі, Швеції та Європейський центральний банк. А після кризи Європейської валютної системи у 1992-1993 рр. незалежність центрального банку від політичних пріоритетів є обов'язковою умовою для всіх країн-членів

Європейського Союзу. Так, національним центральним банкам заборонено пряме кредитування уряду, а дефіцити державних бюджетів не мають перевищувати величину, яку можна покрити за рахунок операцій на відкритому ринку. Такі рішення є складовою незалежності Європейського центрального банку [24].

Існують країни, де грошово-кредитна політика не має чітко встановленого «номінального якоря». Вони ставлять під сумнів ефективність одновимірного підходу, що намагається гранично спростити функції грошово-кредитної політики шляхом їх зведення або до фіксованого курсу, або до стабільних цін. До найпомітніших представників цих країн належать США і Японія, котрі, віддаючи належне ціновій стабільності, не розглядають низьку інфляцію як панацею. Ефективність монетарної політики вони пов'язують із динамікою не одних лише цін, а й зайнятості, виробництва або, наприклад, рівня фінансової стабільності [19].

Грошово-кредитна і фіскальна політики мають оптимально поєднуватися. У світі існує багато прикладів взаємодії уряду та центрального банку – центральний банк може розробляти й реалізовувати грошово-кредитну політику виключно на власний розсуд, як у США, може мати операційну незалежність при встановленні цілей грошово-кредитної політики урядом, як у Великобританії, а може взагалі бути ланкою єдиного державного фінансово-кредитного механізму, як за часів адміністративно-командної економіки [10, с. 21-22]. У сучасних умовах ми бачимо перехід від використання прямих інструментів грошово-кредитної політики до непрямих. У розвинутих країнах, таких як Сполучені Штати, Німеччина, Швеція, Великобританія, найбільше значення надається інструментам процентної політики й операціям на відкритому ринку. Особливістю інструментів грошово-кредитної політики є те, що вони впливають на рівень інфляції з певною затримкою, лагом, тому центральному банку потрібно проводити політику, орієнтовану не на поточний, а на прогнозований майбутній рівень інфляції.

Особливий режим монетарного регулювання існує у валютних союзах. У країнах-членах Європейського валютно-економічного союзу контроль за

грошовим управлінням передано Європейському центральному банку. Країни Південної Європи до вступу у Європейський валютно-економічний союз мали вищі за середні по ЄС показники інфляції та менший ступінь розвитку фінансових систем. Запровадження євро позитивно вплинуло на макроекономічну стабільність Італії, Іспанії, Португалії та Греції, а також зниження темпу інфляції та номінальних процентних ставок, збільшення доступу домогосподарств і підприємств до кредиту, сприяло розвитку фінансових ринків тощо [10, с.23].

З метою посилення ефективності антиінфляційної політики, вона має базуватись на об'єктивних економічно обґрунтованих системних прогнозах.

Процес системного прогнозування зростання інфляції проводиться з використанням аналітичних трендів і оцінки ступеня впливу причинно зумовлених монетарних, фінансових та інших макропоказників на індекс інфляції, а також з оцінкою впливу інфляції на динаміку реального валового внутрішнього продукту.

Аналітичний тренд, який би достатньо точно описував зміну індексу інфляції відсутній, і це свідчить про відносну теоретичну неможливість короткострокового прогнозування індексу інфляції за допомогою аналітичних трендів. Макроекономічна політика ґрунтується на достовірному прогнозі інфляції. Хоча зробити його досить складно, принаймні в нашій країні.

Ціновим викликам поточного року можна протистояти, потрібно посилити конкуренцію у банківській системі через полегшення доступу іноземних банків до системи відповідних послуг, стимулювати процентною політикою активізацію заощаджень громадян, сприяти додатковому поштовху у розвитку ринку цінних паперів, зокрема для населення [8, с.166].

Аналізуючи розроблення та реалізацію антиінфляційної політики, застосовуваної в Польщі протягом останнього десятиліття, необхідно усвідомлювати, що в економіці країни відбулися значні зміни, передусім перехід від центрально-планової її структури до ринково орієнтованої. Перехідний процес, що триває і досі, розпочався в 1989 р. і передбачав цінову

лібералізацію, що вплинула на ринки всіх видів товарів. Він спричинив досить високу інфляцію, яка спочатку досягала навіть трицифрових рівнів.

Протягом усього періоду реформ грошово-кредитна політика Польщі була спрямована на нейтралізацію таких несприятливих ефектів:

- а) надліквідність у банківському секторі;
- б) низькій рівень монетизації в польській економіці;
- в) досить невизначена і недостатньо прозора бюджетна політика.

Незважаючи на вищезазначені труднощі, процес зниження темпів інфляції в Польщі здійснювався паралельно з послідовним відходом від режиму фіксованого валютного курсу на користь розвиненої системи плаваючого курсу. Цей унікальний досвід вирізняє процес реформування польської банківської системи від аналогічних процесів, що відбувалися в інших країнах перехідного періоду.

Можна виділити три підходи, які, починаючи з 1990 р., застосовували польські монетарні органи задля втримання інфляції. Так, протягом 1990-1991 рр. грошово-кредитна політика ґрунтувалася на режимі фіксованого валютного курсу. Другий етап охоплював період від 1991 до 1998 рр. і передбачав контроль як обмінного курсу, так і грошової маси. Згодом цей період дістав назву "еклектична" стратегія. Від 1998 р. новостворена Рада монетарної політики, яка набула повноважень щодо здійснення грошової політики в державі, почала впроваджувати DIT-стратегію (Direct Inflation Targeting), або прямий контроль над інфляцією.

У травні 1991 р. Польща відмовилася від фіксованого прив'язування курсу злотого до долара на користь прив'язку до кошика з п'яти валют її головних торгових партнерів. Проведена девальвація мала перекрити негативні наслідки подорожчання валюти. Проте цього кроку виявилось недостатньо, і тому в жовтні 1991 р. система фіксованого валютного курсу була замінена на режим плаваючого курсу валюти.

У другій половині 1994 р. ЦБ розпочав відкритий розпродаж векселів, і зокрема власних. Обсяг "чисток" досяг максимуму в квітні 1996 р., однак

згодом, на тлі стабілізації резервного фонду в іноземній валюті, він різко знизився.

У березні 1995 р. офіційні обсяги купівлі та продажу НБП були розширені, що фактично стало поштовхом для ревальвації (підвищення валютного курсу) злотого.

Помірний розвиток інфляції в Польщі став для монетарних органів влади аргументом для послаблення політики процентної ставки, особливо в першій половині 1996 р. До того ж нижчі номінальні процентні ставки повинні були зменшити доходи (в іноземній валюті) від цінних паперів з фіксованим доходом, деномінованих у злотих, що послабило тиск на злотий, здійснюваний на валютних ринках. Це спричинило зростання іноземних резервів у квітні 1996 р. Однак менші процентні ставки активізували процес надання комерційними банками позик на невизначений термін, збільшили внутрішній попит і призвели до стрімкого зростання дефіциту поточного рахунку.

На тлі непевності, що спостерігалася на міжнародних фінансових ринках у серпні 1996 - грудні 1997 років, подальше погіршення поточного рахунку загрожувало валютною кризою і руйнуванням антиінфляційних механізмів.

У вересні 1997 р. НБП вдався до заходів, які рідко застосовують Центральні Банки країн світу. Населенню була надана можливість вкладати власні заощадження в НБП на основі конкурентоспроможних процентних ставок на термін від шести до дев'яти місяців.

Зростання внутрішніх процентних ставок стало штучним стимулом для припливу іноземного капіталу.

Значний розрив у процентних ставках і позитивні економічні перспективи на початку 1998 р. повернули іноземних інвесторів.

Нова Конституція, що набрала чинності 17 серпня 1997 р., скасувала практику фінансування Національним банком Польщі дефіциту державного бюджету. На її основі в структурі НБП був створений новий орган з прийняття рішень - Рада монетарної політики, що в своїй діяльності керувалася, крім Конституції, Статутом Національного банку Польщі.

У квітні 1998 р. Радою були внесені зміни до Положень грошово-кредитної політики на 1998 р. У січні того самого року оголошено проміжний контроль над інфляцією, конкретизований у документі під назвою Проміжна стратегія грошово-кредитної політики, 1999-2003.

Починаючи з 1998 р., всі щорічні прогностичні оцінки приймалися в межах валютного коридору, а середньострокові - на максимальному рівні. Визначення прогностичних оцінок в межах коридору збільшує гнучкість монетарної політики.

Лібералізація обмінного курсу розширила межі втручання НБП в грошово-кредитну політику за одночасного зменшення здійснюваного ним впливу.

12 квітня 2000 р. уряд Польщі нарешті ухвалив відповідні рішення щодо плаваючого обмінного курсу, і нині в країні діє розвинений режим плаваючого валютного курсу.

## Висновки

Інфляція як економічне явище характеризується загальним підвищенням цін і зниженням купівельної спроможності грошей. З розвитком і ускладненням ринкових відносин змінюється характер інфляційних процесів. Якщо в умовах металевого грошового обігу інфляційні явища виникали в результаті порушення закону грошового обігу – заміни металевих грошей неповноцінними монетами або паперовими грошима, то сучасну інфляцію не можна розглядати виключно в якості грошового феномену, оскільки сьогодні її джерела знаходяться не лише в економічній, але і в соціально-політичній сфері, в суспільному устрої життя, в індивідуальній і суспільній психології сучасного суспільства.

Реалізація ефективної антиінфляційної політики вимагає від уряду розробки програми, яка б визначала мету, завдання і способи її реалізації. На успішність боротьби з інфляційними процесами значний вплив має довіра суб'єктів господарювання до владних інститутів. Антиінфляційну політику слід розглядати частину стабілізаційних заходів на макроекономічному рівні, яка, крім безпосереднього управляючого та корегуючого впливу на темпи економічного зростання та інфляції, ще й опосередковано впливає на макроекономічну стабільність через посилення або послаблення довіри до заходів антиінфляційної політики та їх результативності.

Актуальність регулювання інфляційних процесів у світі змінюється в залежності від стану національних економік. Починаючи з другої половини ХХ століття, вирішення цієї проблеми стає основним пріоритетом діяльності центральних банків, а також знаходиться у центрі уваги урядів усіх держав. В процесі свого розвитку антиінфляційна політика значно еволюціонувала: від простих грошових реформ; активного її державного регулювання шляхом управління попитом та доходами; до боротьби з інфляцією через вплив на грошову масу або обмінний курс і аж до інфляційного таргетування на сьогодні, яке засноване на визначенні прямих орієнтирів щодо інфляції та визначення бажаного рівня інфляції як мети грошово-кредитної політики.



В трансформаційній економіці інфляційні процеси мають свій особливий характер, який не завжди відповідає усталеним поглядам в західній економічній теорії. У зв'язку з чим необхідно враховувати ряд особливостей антиінфляційного регулювання, які обумовлюють його обмежений вплив на рівень інфляції в країнах з перехідною економікою. Серед них можна відмітити: відсутність досвіду проведення антиінфляційної політики на початковому етапі ринкової трансформації, пряме перенесення зарубіжного досвіду регулювання інфляційних процесів без врахування особливостей національної економіки; відірваність від відтворювального процесу, слабкий зв'язок із завданнями економічного зростання; відсутність спрямованості курсу на демонополізацію економіки, що підриває основи адекватного формування й функціонування ринкових механізмів і структур; формальний підхід при розробці та реалізації основних заходів грошово-кредитної політики; неузгодженість дій уряду та центрального банку під час проведення монетарної та фіскальної політики.

На інфляцію в Україні впливає велика кількість факторів. Протягом усього пострадянського періоду характер їх впливу постійно змінювався. Останнім часом у національній економіці інфляція витрат переважає над інфляцією попиту. Хоча остання також має місце, але в меншій мірі впливає на економіку. Наприклад, вона може бути пов'язана із зростанням інфляційних очікувань з боку населення або з розширенням соціальних виплат в передвиборчий період, і як результат – викликати значне підвищення споживчого попиту.

В Україні необхідно переходити до більш автономної монетарної політики, а саме, від фіксованого обмінного курсу до більшої його гнучкості. Така необхідність викликана зростанням відкритості вітчизняної економіки. Але ефективно реалізувати цей перехід можливо лише за умови: зменшення залежності української економіки від зовнішніх шоків; підвищення стійкості структури внутрішнього споживання, що передбачає зростання частки вітчизняних товарів в об'ємі кінцевих та проміжних продуктів; розвитку високотехнологічних виробництв, які в меншій мірі залежать від цінових

факторів. Високий рівень залежності від кон'юнктури світового ринку створює для України серйозні складності й проблеми.

Хоча українська економіка досягнула певного прогресу на шляху трансформації від планової до ринкової, ще є потенціал для значних удосконалень. Це стосується, серед іншого, політичних та управлінських механізмів і навичок, глибших та більш комплексних структурних реформ у реальному секторі економіки. Перед банківською системою та, особливо, Національним банком України постає багато невирішених завдань. Вирішальне значення має вибір майбутньої монетарної політики. Додатковою гарантією макроекономічної стабільності за будь-якої курсової політики є виважена фіскальна політика.

## Список використаної літератури

1. Про Національний банк України: закон України: прийнятий 20.05.1999 р. №679-XIV/Верховна Рада України. Офіційний текст [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=3snreg=679-14>.
2. Щодо оприлюднення інформації про обмінний курс у законах про бюджет, взаємодії Міністерств фінансів та центральних банків (з досвіду країн світу): аналітична записка НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/budget\\_1.pdf](http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/budget_1.pdf).
3. Аржевітін С.М. Таргетування інфляції – оптимальний режим монетарної політики для України / С.М. Аржевітін // Вісник ДонНУЕТ. – 2009. – № 3. – С. 4-9.
4. Базилінська О. Я. Макроекономіка: навч. Посіб./О.Я. Базилінська.-К.; Центр навч. літ-ри, 2005.-442с.
5. Гриценко А. А. Інститут таргетування інфляції: зарубіжний досвід і перспективи запровадження в Україні / А. А. Гриценко, Т. О. Кричевська, О. І. Петрик. – К., 2008. – 272 с.
6. Кравченко С. Проблеми інфляції в ринковій економіці й антиінфляційна політика держави / С. Кравченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. – № 8. – С. 8–11.
7. Круш П.В. Інфляція: суть, форми та оцінка: навч посіб./П.В. Круш, О.В. Клименко.-К.:Центр навч. літ-ри, 2010.-288с.
8. Кулінець А.П. Особливості міжнародного досвіду використання режимів таргетування валютного курсу / А.П. Кулінець // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 3 (44). – С. 160-168.
9. Марцин В. С. Деякі підходи до регулювання інфляційних процесів на сучасному етапі розвитку економіки / В. С. Марцин // Економіка розвитку. – 2013.- № 1(65). – С. 42–48.
10. Міщенко В. І. Вдосконалення координації грошово-кредитної та фіскальної політики: Інформаційно-аналітичні матеріали / за ред. В.І. Міщенко,

О.І. Кіреєва, М.М. Шаповалової. – К.: Центр наукових досліджень НБУ, 2005. – 96 с.

11. Петрик О. Історія монетарного розвитку в Україні/О. Петрик// Вісник Національного банку України.-2007.-№1.-С. 2-16.

12. Сліпченко Т. Вибір оптимального режиму монетарної політики в Україні в контексті європейського досвіду / Т. Сліпченко // Вісник ТНЕУ. – 2008. – № 2. – С. 29-36.

13. Сменковський А. Інфляція та економічне зростання: статистичний вимір / А. Сменковський // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5–6. – С. 45–54.

14. Сухань В. О. Антиінфляційна політика в системі макроекономічного регулювання / В. О. Сухань // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць Дніпропетровського нац. ун-ту.- 2009.-№ 250.-Том 7.- Дніпропетровськ: ДНУ.- С. 1637-1645.

15. Сухань В. О. Становлення та розвиток антиінфляційної політики в Україні / В. О. Сухань // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Економічна серія. – 2009.-№ 869.- Харків: ХНУ. – С. 58 – 63.

16. Чайковський Я., Антиінфляційна політика в Україні у після кризовий період/Я. Чайковський, О. Пастушок//Наука молода.-2011-№15-16.-С.248-253.

17. Бюлетень Національного банку України/Щомісячне аналітико-статистичне видання Національного банку України.-2010-№2.-198с. [Електронний ресурс].- Режим доступу:

[http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Buletен/2010/bull\\_02-10.pdf](http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Buletен/2010/bull_02-10.pdf)

18. Бюлетень Національного банку України/Щомісячне аналітико-статистичне видання Національного банку України.-2011-№2.-199с. [Електронний ресурс].- Режим доступу: [http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Buletен/2011/bull\\_02-11.pdf](http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Buletен/2011/bull_02-11.pdf)

19. Кораблін С. Одновимірна політика [Електронний ресурс] / С. Кораблін // Дзеркало тижня.– 2006. –№ 34(613). – Режим доступу: <http://www.dt.ua/2000/2020/54443/>.

20. Основні засади грошово-кредитної політики на 2011 рік [Електронний ресурс].- Режим доступу:<http://zn.ua/img/osnovni-zasadi2011.doc.pdf>.

21. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу:<http://www.ukrstat.gov.ua/>

22. Макара О.В. Особливості державного регулювання економіки з врахуванням світового досвіду [Електронний ресурс] / О.В. Макара // Економічні науки. – Сер.: Економічна теорія та економічна історія. – 2008.– №5. –Режим доступу:<[http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/En/EM /2008\\_5\\_1 /Zbirnik\\_EM\\_08\\_1\\_366.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/En/EM /2008_5_1 /Zbirnik_EM_08_1_366.pdf).

23.Мещеряков Л.Л. Оцінка сучасних інфляційних процесів в Україні [Електронний ресурс] / Л.Л. Мещеряков, Я.В. Гадяцька // Економічний простір. – 2009. – № 27. – Режим доступу: [http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Ekpr/2009\\_27/Stati/8PDF.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_27/Stati/8PDF.pdf).

24. Петрик О.І. Незалежність центрального банку як ключова передумова успішної реалізації режиму інфляційного таргетування [Електронний ресурс] / О.І. Петрик, К.К. Мельник // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України. – 2009. – № 26.– Режим доступу: <[http://www.nbu.gov.ua /Portal/soc\\_gum/pprbsu/texts/ 2009\\_26/26.1.13.pdf](http://www.nbu.gov.ua /Portal/soc_gum/pprbsu/texts/ 2009_26/26.1.13.pdf)>

25.Бюлетень НБУ грудень 2014 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

26.Інфляційний звіт НБУ березень 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=30350020>

## Додаток А

Таблиця 1

Індекси споживчих цін в Україні з 1991 по 2013 роки [21]:

Рік	Індекс споживчих цін, % за рік
1991	390
1992	2100
1993	10256
1994	501
1995	281,7
1996	139,7
1997	110,1
1998	120
1999	119,2
2000	125,8
2001	106,1
2002	99,4
2003	108,2
2004	112,3
2005	110,3
2006	111,6
2007	116,6
2008	122,3
2009	112,3
2010	109,1
2011	104,6
2012	99,8
2013	102,5

## Додаток Б

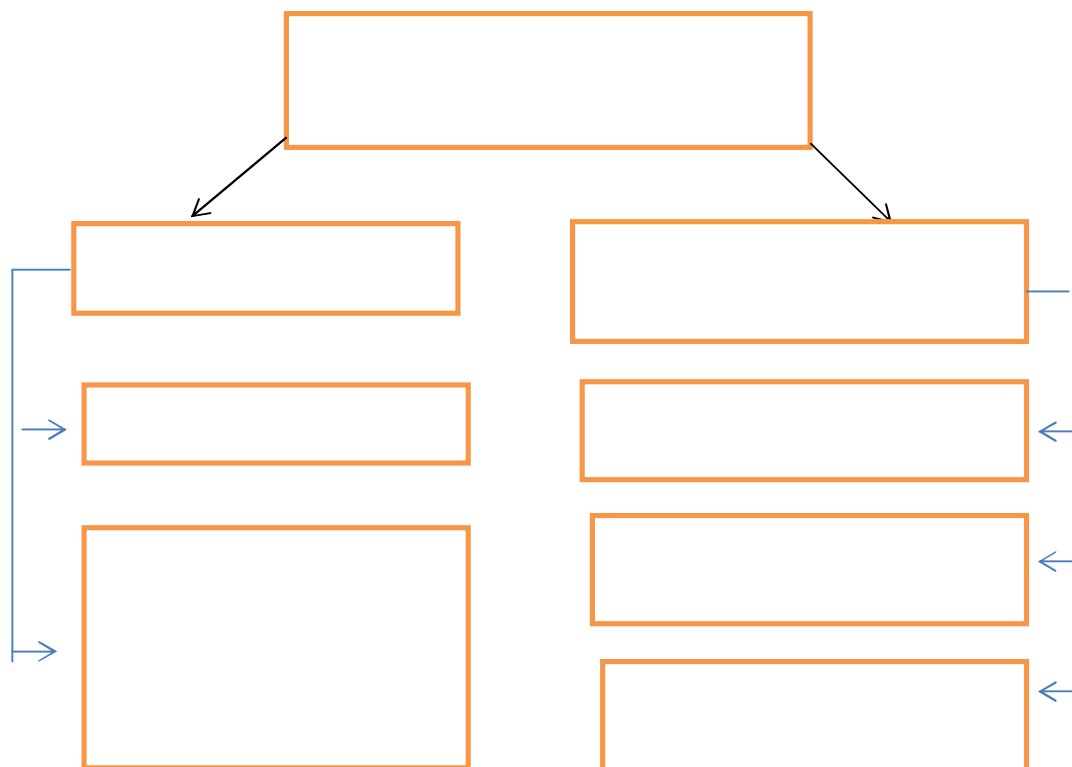
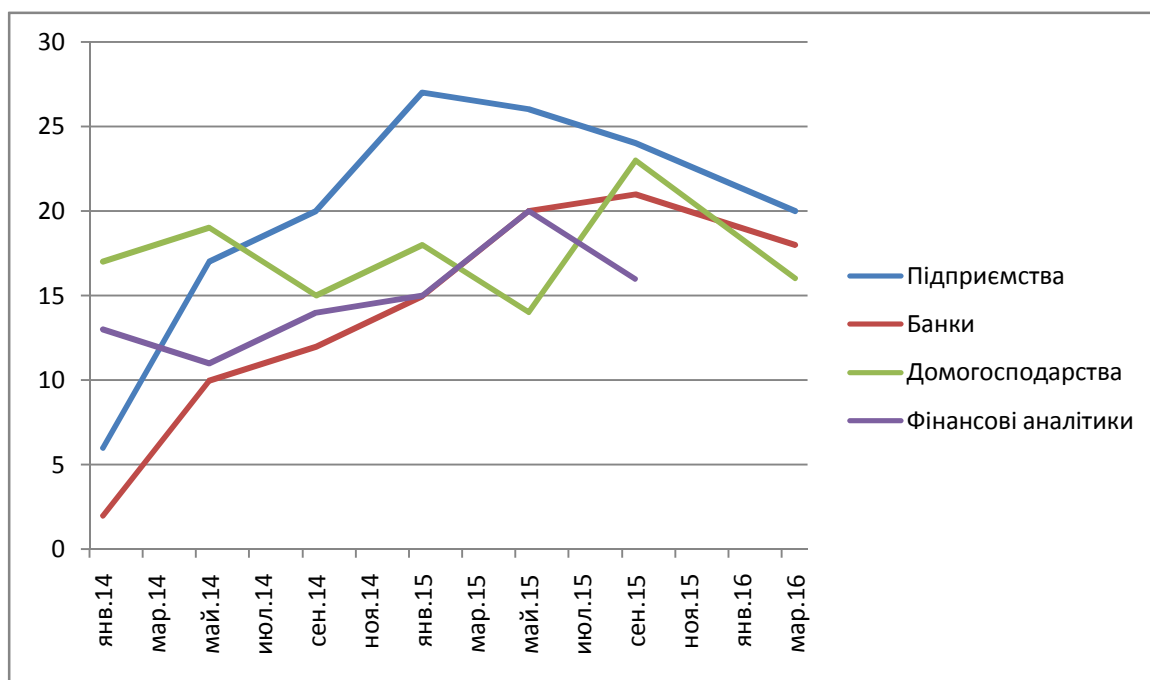


Рис. 1. Види та інструменти антиінфляційної політики [5]

## Додаток В



Графік 1. Інфляційні очікування в Україні, % [26]



